

προσδοκίας μεγίστων κατορθωμάτων, εις την οποίαν μόνον ὀλίγοι διπλωματικῶς ἐνήμεροι ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν ἐπιφυλάξεις. Ἐπομένως ἄλλο ὑπῆρξε τὸ κίνητρον τῆς ἐκλογῆς τοῦ Διγενῆ ὡς συμβόλου καὶ ὄχι ἡ συναίσθησις τῆς ἀνάγκης πρὸς στήριξιν τῆς δῆθεν ἀπογοητευμένης ἐθνικῆς ψυχῆς, ὅπως φαίνεται νὰ πιστεύουν πολλοί.

Κατὰ τὴν ἰδικήν μου γνώμην ἡ ὑπὸ τοῦ Παλαμᾶ ἀναζήτησις ἐνὸς συμβόλου ἐθνικοῦ πρὸς ποιητικὴν ἐνσάρκωσιν τῆς αἰωνίας καὶ ἀθανάτου Ἑλλάδος ὀφείλεται ἀλλοῦ. Κατὰ τὴν μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἱστορικὴν ἀντίληψιν τῶν Εὐρωπαίων ἡ Ἑλλάς ὡς Ἑλλάς δημιουργὸς τοῦ πολιτισμοῦ εἶχε σβῆσει τῷ 338 μὲ τὴν κυριαρχίαν τῶν Μακεδόνων ἐπὶ τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου. Οἱ Μακεδόνες καὶ κατόπιν οἱ Ρωμαῖοι καὶ ἐν συνεχείᾳ αἱ σλαβικαὶ εἰσβολαὶ καὶ ἡ τουρκικὴ κατὰκτησις ἐνομίζετο εἶχον ἐξαφανίσει πᾶν ἔχνος Ἑλληνικότητος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χώρου τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Καὶ ὑπῆρξε μὲν ἡ ἥρωϊκὴ ἐπανάστασις τοῦ 1821 δημιουργὸς μιᾶς στοργικῆς ἐλπίδος τῶν Εὐρωπαίων Φιλελλήνων ὅτι οἱ ἐπαναστατήσαντες ἔρχονται ὡς ἀπόγονοι τῶν ἥρωϊκῶν καὶ εὐγενῶν Περσομάχων, ἀλλὰ οἱ διάφοροι Φαλμεράυερ καὶ οἱ πολιτικῶς ἀντιμαχόμενοι πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἀναδημιουργίας μιᾶς νέας καὶ ἀκμαίας Ἑλλάδος ἡμφεσβήτησαν τὴν συγγένειαν. Καὶ τότε κατὰ τὸ 1855 ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος διὰ τοῦ μεγάλου του ἔργου ἐδίδαξε τὸ Ἔθνος του καὶ διεκήρυξεν εἰς τοὺς ξένους, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπος, καὶ ὅτι ἡ Ἱστορία του τὸν διακρίνει εἰς τὸν Ἀρχαῖον Ἑλληνισμόν, τὸν Μεσαιωνικὸν καὶ τὸν Νεώτερον. Οἱ Μακεδόνες ἦσαν καὶ αὐτοὶ Ἕλληνας, οἱ δὲ Ρωμαῖοι κατ' ὄνομα μόνον διώκησαν τὸν τόπον ἐπὶ τινὰς αἰῶνας, ἐνῶ ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτῶν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος ἦτο Ἑλληνική. Αὐτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ Παπαρρηγοπούλου διακηρυχθεῖσαν ἐνότητα καὶ ἀδιάκοπον συνέχειαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὁ Παλαμᾶς ἐνστερνισθεὶς ἐζήτησε νὰ παραστήσῃ ποιητικῶς καὶ μετὰ πολλὰς ἀναζητήσεις συμβόλου κατέληξεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Διγενῆ πιθανῶς τῷ 1896 ἔπειτα ἀπὸ τὴν διάλεξιν τοῦ Σωτηριάδου περὶ τῆς Βυζαντινῆς ποιήσεως, ὡς ἐν σελ. 13 σημειοῖ καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος βιβλίου.

ΠΑΝΑΓ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* * *

CHARLES MUGLER, Professeur à la Faculté des Lettres et Sciences humaines de Nice, Aristote, De la génération et de la corruption, Texte établi et traduit, Paris Société d'édition «Les Belles Lettres» 1966, p. XVIII+101.

Ὁ Ch. Mugler εἶναι λίαν γνωστὸς εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Πλάτωνος» ἐκ βιβλιοκρισιῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα ἔργα. Κατὰ τὸ 1959

ἐξέδωκε τὸ «Dictionnaire historique de la terminologie Géométrique des Grecs», κατὰ δὲ τὸ 1964 τὸ «Dictionnaire historique de la terminologie Optique des Grecs». Πρόκειται περὶ δύο μνημειώδους ἀξίας ἔργων, ἅτινα τοποθετοῦν τὸν συγγραφέα τῶν εἰς τὴν πρώτην σειρὰν μεταξύ τῶν συγχρόνων μας ἐπὶ διεθνοῦς πεδίου ἐρευνητῶν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἐπιστήμης. Τὸ ἀνωτέρω σημειωθὲν ἔργον του, ἐκδοθὲν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων «Belles Lettres» ἀποτελεῖ κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ κειμένου τῆς πραγματείας τοῦ Ἀριστοτέλους «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» μετὰ προλεγομένων, μεταφράσεως, κριτικοῦ ὑπομνήματος καὶ ἐπεξηγηματικῶν σημειώσεων.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ προτασσομένου προλόγου ἐξετάζει ὁ Ch. Mugler τὴν ἀυθεντικότητα τῆς ῥηθείσης πραγματείας καὶ τὴν θέσιν της εἰς τὸ σύνολον τῶν συγγραμμάτων τοῦ Σταγίριτου. Ὁ τίτλος «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» μνημονεύεται ὑπ' ἀριθ. 149 εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀριστοτελικῶν ἔργων, τὸν ὁποῖον μᾶς παρέχει ἐν εἴδει παραρτήματος ἢ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἡσυχίου φερομένη συντομωτάτη βιογραφία τοῦ Ἀριστοτέλους. Εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πτολεμαίου κατάλογον ὁ αὐτὸς τίτλος «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» φέρεται ὑπ' ἀριθ. 42 μεταξύ τῶν τίτλων «Περὶ οὐρανοῦ καὶ κόσμου ἧ'» καὶ «Μετεωρολογικῶν δ'». Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Διογένου τοῦ Λαερτίου παρεχόμενον κατάλογον δὲν ἀπαντᾷ ὁ ῥηθεὶς τίτλος. Ἀναφέρεται ὅμως ὑπ' ἀριθ. 25 εἰς τὸν ῥηθέντα κατάλογον συγγραφῆ «Περὶ τοῦ πάσχειν ἢ πεπονθέναι». Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» ἀναγράφεται ῥητῶς ὅτι τὸ θέμα εἶναι «Περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν» δέχεται ὁ Mugler ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Διογένου τοῦ Λαερτίου μνημονούμενος τίτλος ἀναφέρεται εἰς τὴν πραγματείαν «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς». Ἡ θέσις τῆς πραγματείας εἶναι μεταξύ τῶν δύο μνημονευθεισῶν συγγραφῶν. Εἰς τὴν «Περὶ οὐρανοῦ» πραγματείαν, λέγει ὁ Mugler, πραγματεύεται ὁ Σταγίριτης περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων τῆς κινήσεως ἐπὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων. Εἰς τὰ «Μετεωρολογικὰ» ἢ «Περὶ μετεώρων» ἐξετάζονται φαινόμενα ἐπισυμβαίνοντα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ γενικώτερον εἰς τὸν κάτω ἀπὸ τὴν τροχίαν τῆς σελήνης χῶρον. Ἐπομένως ἦτο ἀνάγκη νὰ γραφῆ μία εἰσέτι διάμεσος πραγματεία ἀναφερομένη εἰς τὰ φυσικὰ ἐνεργήματα τὰ συνδέοντα τὰ οὐράνια φαινόμενα μὲ τὰ ἐπίγεια. Ὁ σύνδεσμος οὗτος γίνεται κατανοητὸς διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τεσσάρων στοιχείων καὶ διὰ τῆς διὰ συνθέσεως καὶ μείξεως πραγματοποιουμένης ἀμοιβαίας μεταλλαγῆς τῶν σωμάτων, ἣτις ἐξηγεῖ τὸν κύκλον τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς. Τὸ ὅτι τὸ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον τῶν μὲ τὰ φυσικὰ προβλήματα ἀσχολουμένων ἀριστοτελικῶν συγγραφῶν βεβαιουῦται, κατὰ τὸν Mugler, ἐκ χωρίων ἀναφερομένων εἰς γνώμας τοῦ Ἀριστοτέλους ἐκφερομένας εἰς τὴν «Φυσικὴν ἀκρόασιν». Ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος τῆς ὑπὸ ἔκδοσιν πραγματείας ἀποτελεῖ κατὰ τὸν Mugler καὶ τὸ ὕφος. Ἀπαντῶνται εἰς αὐτὸ συχνάκις οἱ γνησιῶς ἀριστοτελικοὶ ὄροι «οὐσία», «δύναμις», «τὸ τί ἦν εἶναι». Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς συγγραφῆς τοῦ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» δέχεται ὁ Mugler, ὅτι ἐγράφη μετὰ τὴν συγγραφὴν «Περὶ οὐρανοῦ», ἣτις καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ ἔχη γραφῆ μετὰ τὸ 336 ἔτος, καθ' ὃ ἤλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἀστρονόμος Κάλλιππος.

Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ προλόγου ἐξετάζεται τὸ ἀντικείμενον καὶ ὁ τρόπος τῆς συνθέσεως τῆς πραγματείας. Ὡς πρὸς τὸν τίτλον «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» σημειοῦται ὑπὸ τοῦ Mugler, ὅτι εἶναι αὐθεντικὸς καὶ ὅτι καὶ ὁ Πλάτων μετεχειρίσθη παρομοίαν ἔκφρασιν πρὸς δῆλωσιν τοῦ αὐτοῦ θέματος γράφας ἐν «Τιμαίῳ» 95E «ὅπως γὰρ δεῖ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεῦσθαι», εἰς δὲ τὸν «Παρμενίδην» 136B «ὁ αὐτὸς λόγος . . . καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς». Τὸ θέμα τῆς πραγματείας εἶναι νὰ ἐρευνηθοῦν αἱ συνθῆκαι καὶ αἱ φυσικαὶ αἰτίαι, αἵτινες ἐξηγοῦν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἐχόντων ἀτομικὴν ὑπόστασιν ὄντων. Τὸ θέμα τοῦτο εἶχε παραμεληθῆ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας φυσικῆς φιλοσοφίας, ἥτις ἠρέυνα τὴν φυσικὴν πραγματικότητα ὑπὸ μακροσκοπικὴν προοπτικὴν. Τῆς παραλείψεως ταύτης ἔχει σαφῆ ἀντίληψιν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἐλέγχει ὡς πρὸς αὐτὴν τὸν Ἐμπεδοκλέα. Τὴν ἀριστοτελικὴν πραγματείαν ὡς πρὸς τὴν διάρθρωσίν της ὑποδιαίρει ὁ Mugler εἰς τὰ ἀκόλουθα τέσσαρα τμήματα.

I. Τόπος τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς· διάκρισις τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς ἀπὸ τὰς ὑπολοίπους ἀλλοιώσεις (314a 1—322a 32). Ὁ τόπος, ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὁποίου διαδραματίζεται ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, εἶναι τὸ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τῆς τροχιάς, ἣν διαγράφει ἡ σελήνη διάστημα, ὁ ὑποσελήνιος καλούμενος χώρος. Τὴν γένεσιν καὶ φθορὰν χαρακτηρίζει ὁ Ἀριστοτέλης ὡς «πάθη» καὶ διακρίνει αὐτὰ ἀπὸ τὰ φαινόμενα τῆς ἀλλοιώσεως, τῆς ἀξήσεως καὶ τῆς φθίσεως (ἐλαττώσεως). Περὶ φθορᾶς πρόκειται, ὅταν τὸ ἔχον ἀτομικὴν ὑπόστασιν πρᾶγμα ὑφίσταται ὀλοκληρωτικὴν μεταβολὴν κατὰ τρόπον ὥστε δὲν μένει ἐξ αὐτοῦ κανὲν αἰσθητὸν μέρος. «Ὅταν π. χ. ὁ ἀήρ μεταβληθῆ εἰς ὕδωρ, ὁμιλοῦμεν περὶ φθορᾶς τοῦ ἀέρος. Ὅταν τὸ ὕδωρ μεταβληθῆ εἰς ἀέρα, πρόκειται περὶ γενέσεως τοῦ ἀέρος. Ἐὰν ὅμως εἷς μουσικὸς ἄνθρωπος λησιμονήσῃ τὴν τέχνην του καὶ γίνῃ ἄμουσος, τότε δὲν πρόκειται περὶ φθορᾶς ἀλλὰ περὶ ἀλλοιώσεως. Ὅταν ἡ μεταβολὴ ἐπιφέρῃ φθορὰν ἐνὸς ἀτομικῶς ὑφισταμένου πράγματος, ἡ φέρῃ εἰς τὴν ἐμφάνισιν ἐν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε πρότερον, τότε λέγομεν ὅτι πρόκειται περὶ φθορᾶς καὶ γενέσεως. Ὅταν ὅμως ἐπέρχεται μία μεταβολή, ἐνῶ παραλλήλως ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρῆ τὴν ὑπαρξίν του τὸ πρᾶγμα τὸ ὑφιστάμενον τὴν μεταβολὴν, τότε δὲν πρόκειται περὶ γενέσεως ἢ φθορᾶς. Εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν ἡ μεταβολὴ ἀναφέρεται εἴτε εἰς τὴν ποιότητα τοῦ ὑποκειμένου (ἀλλοίωσις) ἢ εἰς τὴν ποσότητα (αὔξησις καὶ φθίσις) ἢ εἰς τὴν τοπικὴν του μετακίνησιν (φορά). Ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ διακρίνονται κατὰ τὸ ὅτι ἔχουν μίαν «πρώτην ὕλην», ἥτις εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀμοιβαίας των ἐναλλαγῆς καὶ τῆς ἀδιαλείπτου τῶν ὄντων μεταβολῆς, ἥτις παρατηρεῖται εἰς τὸν ὑποσελήνιον χώρον.

Οἱ ἀνωτέρω καθορισμοὶ γίνονται ἐκ μέρους τοῦ Ἀριστοτέλους μὲ συνεχῆ κριτικὸν ἔλεγχον τῶν θεωριῶν τοῦ Ἐμπεδοκλέους, Ἀναξαγόρα, Λευκίππου, Δημοκρίτου καὶ Πλάτωνος. Ἡ κριτικὴ τοῦ ἀτομισμοῦ γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς ἐπὶ ποιοτικῆς βάσεως θεμελιουμένης θεωρήσεως τῆς φυσικῆς πραγματικότητος.

II. Ἡ γένεσις καὶ φθορὰ εἰς τὴν σχέσιν των μὲ τὰς ἐννοίας τῆς μείξεως καὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν (322b 1—328b 22). Τὰ εἰς τὴν γένεσιν καὶ φθορὰν

υποκείμενα πράγματα είναι τὰ «φυσικά» σώματα», τὰ συνιστάμενα ἐξ «ὁμοιομερειῶν», αἰτινες πάλιν εἶναι συνθέσεις τῶν τεσσάρων γνωστῶν στοιχείων, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρός. Αἱ ὁμοιομέρειαι παράγονται διὰ τῆς μείξεως, ἥτις εἶναι ἐνέργεια προϋποθέτουσα τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, τὰ ὁποῖα θεμελιούνται ἐπὶ τοῦ φαινομένου τῆς «ἀφῆς». Ἐξετάζεται ἡ μεταξὺ τῶν αἰσθητῶν σωμάτων καὶ γεωμετρικῶν σχημάτων ἀφή. Ἐκτίθεται ἡ κατὰ τοὺς Ἑλεάτας, τὸν Λευκιππον, τὸν Ἐμπεδοκλέα καὶ Πλάτωνα ἐρμηνεία τῆς ἀφῆς, καὶ ἡ περὶ τῶν πόρων θεωρία τοῦ Ἐμπεδοκλέους. Ἐν τέλει (326b 29—328b 22) ἐκθέτει ὁ Ἀριστοτέλης τὰς ἰδικὰς του ἀντιλήψεις περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν καὶ περὶ τῆς μείξεως.

III. Ἡ σύνθεσις καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι μετασχηματισμοὶ τῶν στοιχείων (328b 26—335a 23). Ἐξετάζεται εἰς τὸ τμήμα τοῦτο ἡ σύνθεσις τῶν στοιχείων καὶ οἱ ἀμοιβαῖοι τῶν μετασχηματισμοί. Γίνεται λόγος περὶ τῆς φύσεως τῶν στοιχείων καὶ περὶ τῆς ἐνότητος καὶ πολλαπλότητος αὐτῶν. Ὑποβάλλονται εἰς κριτικὴν ἡ περὶ στοιχείων θεωρία τοῦ Πλάτωνος καὶ ἡ σχέσις μεταξὺ τῶν στοιχείων καὶ τῶν πρωταρχικῶν τῶν ποιοτήτων. Ἐκφράζονται αἱ προσωπικαὶ τοῦ Ἀριστοτέλους γνώμαι περὶ τῶν μετασχηματισμῶν καὶ τῆς κυκλικῆς ἐναλλαγῆς τῶν στοιχείων, ἐκτίθενται τὰ κατὰ τοῦ ὕλιστικοῦ μονισμοῦ ἐπιχειρήματα καὶ ἐρμηνεύεται ὁ σχηματισμὸς τῶν ὁμοιομερειῶν καὶ ἡ παρουσία τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς τὰ σύνθετα σώματα.

IV. Αἰτία καὶ κυκλικὸς χαρακτήρ τῆς γενέσεως (335a 24—338b 12). Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος γίνεται λόγος περὶ τῆς ὕλης, τοῦ εἶδους καὶ τῆς τελικῆς αἰτίας καὶ καταδεικνύεται ἡ ἀναγκαιότης τῆς γενέσεως.

Ὡς πέμπτον μέρος τοῦ δευτέρου κεφαλαίου παραθέτει ὁ Mugler βραχεῖαν ἐπισκόπησιν περὶ τῶν πηγῶν, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ Ἀριστοτέλης πρὸ ὀφθαλμῶν. Σημειοῦνται ὑπὸ τοῦ Mugler εἰς τὸ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» χωρία, ἐξ ὧν καταδεικνύεται ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης εἶχεν ὑπ' ὄψει του τὰς θεωρίας τῶν Προσωκρατικῶν φιλοσόφων καὶ τὰς κοσμολογικὰς δοξασίας τὰς ἐκτιθεμένας ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸν «Τίμαιον», τὸν «Φαίδωνα» καὶ «Σοφιστήν». Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἀριστοτέλης, παρατηρεῖ ὁ Mugler, ἐξετάζει τὸ θέμα του κατὰ τρόπον ὅλως πρωτότυπον, παραλείπει νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ κρίνῃ τὰς γνώμας τοῦ Πλάτωνος, περὶ τοῦ «πανδεχοῦς», «περὶ τῶν ἰδεωδῶν ἀρχικῶν τριγῶνων» κτλ. μετὰ τῆς δεούσης ἐπιστασίας. Ἡ πρωτοτυπία τῆς ἀριστοτελικῆς θεωρήσεως ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι τὸ πρόβλημα ἐρευνᾶται ἀπὸ ποιοτικῆς καὶ οὐχὶ ἀπὸ ποσοτικῆς ἐπόψεως. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ πεδῖον τῶν φυσικῶν ἐρευνῶν ἐξενίκησεν ἡ ἀρχὴ νὰ θεωρῶνται ὑπὸ ποσοτικὴν προοπτικὴν, τὸ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» δὲν ἔτυχε ἐπιμελοῦς μελέτης καὶ σχολιασμοῦ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους. Ἐναντι 34 πραγματειῶν, αἰτινες σχολιάζουν τὴν «Φυσικὴν ἀκρόασιν» τοῦ Ἀριστοτέλους, ὑπάρχουν μόνον 11 σχολιαστικαὶ πραγματεῖαι ἀναφερόμεναι εἰς τὸ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς». Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, λόγῳ τῆς ἀποκλειστικῆς θεωρήσεως τῶν φυσικῶν φαινομένων ἐκ ποσοτικῆς ἐπόψεως, δὲν προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἐρευνητῶν τὸ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» ἔργον τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὁ μέγας ὅμως γερμανὸς ποιητῆς Γκαϊτε, ὅστις ἠρέσκετο εἰς τὴν ποιοτικὴν θεώρησιν τῶν φυσικῶν

κῶν φαινομένων καὶ εὔρισκεν εὐχαρίστησιν νὰ ἀναγινώσκη τὰ ἀριστοτελικὰ συγγράμματα, φαίνεται ὅτι ἔχει ὑπ' ὄψει τοῦ ἀντιλήψεις ἐκτιθεμένης εἰς τρία χωρία τῆς ἐν λόγῳ ἀριστοτελικῆς συγγραφῆς, ἅτινα κατὰ τὸν Mugler εἶναι τὸ 315a 13, 333b 20 καὶ 338b 9.

Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῶν προλεγομένων τοῦ ὁ Mugler κάμνει λόγον περὶ τῶν προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου. Ἡ ἔκδοσις καὶ ἀποκατάστασις τοῦ κειμένου ἐστηρίχθη ἐπὶ πέντε κωδίκων, οἵτινες εἶναι :

1ον Vindobonensis 100 (J) μέσων IX αἰῶνος.

2ον Laurentianus 87,7 (F) XII αἰῶνος.

3ον Vaticanus gr. 1027 (H) XIII αἰῶνος.

4ον Vaticanus gr. 253 (L) XIII αἰῶνος.

5ον Parisinus gr. 1853 (E) X αἰῶνος.

Ἐλαβε προσέτι ὑπ' ὄψιν τὴν ἀντιβολὴν τῶν κωδίκων τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ Bekker, Berlin 1831, τοῦ Prantl, Leipzig 1881, τοῦ Joachim, Oxford 1922. Ἡ ἀντιβολὴ τοῦ Joachim διώρθωσε πολλὰ σφάλματα τῆς ἀντιβολῆς τοῦ Bekker, ἅτινα εἶχον ἐπαναληφθῆ καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Prantl. Ἐκ νέου παρέβαλεν ἐπὶ τῆ βάσει φωτογραφικῶν ἀντιτύπων ὁ Mugler τὸν κώδικα Vindobonensis (J) ὅστις εἶχε παραβληθῆ μόνον ὑπὸ τοῦ Joachim. Εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα περιελήφθησαν ἐκ τῶν ποικίλων γραφῶν μόνον αἱ σημαντικαὶ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου, τὸ αὐτὸ δὲ ἐγένετο καὶ ὡς πρὸς τὴν παράθεσιν τῶν ἐκ μέρους τῶν ἔκδοτῶν προτεινομένων διορθώσεων. Ὁ Mugler μετὰ μεγάλης περισκέψεως καὶ εὐστοχίας προέβη εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου. Τὸ κείμενον συνοδεύεται καὶ ἀπὸ μετάφρασιν εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης νοηματικῆς ἐνότητος παρατίθεται καὶ βραχεῖα ἐπιγραφή, δι' ἧς δηλοῦται τὸ ἐκάστοτε ἀναπτυσσόμενον θέμα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εὐκολύνει κατὰ πολὺ τὴν κατανόησιν τοῦ νοήματος. Ἐν τέλει (σελ. 75—101) ἐπιτάσσονται σημειώματα ἀναφερόμενα εἰς διαοαφήνισιν ὠρισμένων σημείων τῆς ἀριστοτελικῆς διδασκαλίας.

Ἐκ τῆς γενομένης συντόμου ἀναλύσεως καθίσταται φανερόν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Mugler γενομένη ἔκδοσις τῆς ῥηθείσης ἀριστοτελικῆς πραγματείας τυγχάνει καὶ ἀπὸ τεχνικῆς φιλολογικῆς ἐπόψεως τελεία, προάγει δὲ καὶ τὰς ἀριστοτελικὰς σπουδὰς. Παρέχει τὸ κείμενον ὑπὸ τὴν τελειότεραν του μορφήν καὶ τονίζει τὸ γεγονός ὅτι διὰ νὰ κρίνωμεν εὐστόχως τὴν «Ἐπεὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» πραγματεία, πρέπει νὰ ἴδωμεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προοπτικὴν οὐχὶ τῆς ποσοτικῆς ἀλλὰ τῆς ποιοτικῆς θεωρήσεως.

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ